

**ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ
ΣΤΑ ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΗΣ**

**ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ**

1997

Κυρίες και Κύριοι

Σας καλωσορίζω στη Θεσσαλονίκη, την Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης το 1997, και σας ευχαριστώ για τη συμμετοχή σας.

Σήμερα μετά την Κοπεγχάγη η Θεσσαλονίκη παίρνει την σκυτάλη. Εδώ στην καρδιά της Βόρειας Ελλάδας κλείνει ο πρώτος κύκλος, που άνοιξε πριν δώδεκα χρόνια στους πρόποδες της Ακρόπολης, στην Αθήνα. Και μαζί ανοίγει ένας νέος κύκλος, που οδηγεί τον θεσμό στον 21ο αιώνα. Ένα θεσμό που ξεκίνησε από μια ιδέα της Μελίνας Μερκούρη, της Ελληνίδας, που ήξερε πώς να εξακτινώνει και να ακτινοβολεί τον πολιτισμό. Εκείνης που ανέλαβε να εφαρμόσει για πρώτη φορά τον θεσμό της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας. Εκείνης που πρόλαβε να κερδίσει η Θεσσαλονίκη το χρίσμα του 1997.

Σήμερα στην Ευρώπη συντελούνται, μέσα και έξω από την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθοριστικές ανακατατάξεις που διαμορφώνουν το αυριανό πρόσωπό της.

Η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση προχωράει με γρήγορο βηματισμό μέσα από τις διαπραγματεύσεις της Διακυβερνητικής Διάσκεψης και την εντατική προσπάθεια για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Συγχρόνως πλησιάζει όλο και πιο καθαρά η διαδικασία της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χώρες που επιθυμούν να ενταχθούν στην Ένωση ή της στενότερης σύσφιξης των οικονομικών και πολιτικών δεσμών τους με αυτή.

Παράλληλα στα Βαλκάνια και στις παραευξείνιες χώρες οι λαοί αναζητούν τους δικούς τους δρόμους ειρήνης, συνεργασίας, οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης.

Είναι ένας κόσμος που γνωρίζει όλο και λιγότερα σύνορα, ένας κόσμος στον οποίο διακινούνται ελεύθερα όλο και περισσότερες ιδέες, πολίτες και δημιουργοί.

Σ' αυτήν την πορεία της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας και της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, πρέπει να αποφασίσουμε αν θέλουμε πραγματι να διαμορφώσουμε ένα καινούργιο κρίκο στην αλυσίδα της πολιτισμικής μας συνέχειας. Αν θέλουμε μέσα στη νέα στην Ευρωπαϊκή συλλογικότητα ένα νέο περιεχόμενο για την εθνική μας αυτοπεποίθηση.

Πρέπει γι' αυτό να επιλέξουμε, αν ο πολιτισμός θα είναι το τυχαίο παρακολούθημα των ενοποιητικών διαδικασιών ή αν θα πρέπει να σκύψουμε πάνω στις προκλήσεις που διανοίγονται για την ταυτότητα του πολιτιστικού προσώπου της αυριανής Ευρώπης και να δράσουμε.

Πρέπει να επιλέξουμε, αν θα αφήσουμε την πολυπολιτισμική πραγματικότητα της Ευρώπης, καθορισμένη από τα τραύματα της ιστορίας, να χωρίζει λαούς, να σηκώνει τείχη, να εκτρέφει αντιπαλότητες ή αν τη θέλουμε ζωογόνα πηγή διαρκούς έμπνευσης, άμιλλας και συνεργασίας.

Αν θέλουμε τη διαμόρφωση μιας πέρα από τα σύνορα πλατειάς κοινωνίας δημοκρατίας, ελευθερίας, ατομικών δικαιωμάτων και δημιουργικότητας;

Μια κοινωνίας, που η πολιτιστική της ταυτότητα και δράση θα επηρεάζει τις πολιτικές εξελίξεις και θα συντείνει στην ειρήνη, την ισότιμη συνύπαρξη, την ατομική και συλλογική ευημερία.

Αν θέλουμε μια ανοικτή κοινωνία δύναμης και δημιουργίας, που θα τροφοδοτεί και θα τροφοδοτείται από τον συλλογικό πλούτο της Ευρωπαϊκής κληρονομιάς και της αυριανής πραγματικότητας.

Σε ένα μεγάλο τμήμα του αιώνα που εκπνέει, η Ευρώπη δεν υπήρξε το κυρίαρχο κέντρο της στρατιωτικής, της πολιτικής ή της οικονομικής εξουσίας στον κόσμο. Δεν σταμάτησε, όμως, ούτε στιγμή να χτυπάει στο έδαφός της η καρδιά της γης, γιατί δεν έπαψε ποτέ να είναι το κέντρο των ιδεών των εμπνεύσεων, της δημιουργικής φαντασίας, των νοητικών και αισθητικών επιτευγμάτων. Το κύρος και η δύναμη της Ευρώπης είναι ο πολιτισμός της.

Είναι αλήθεια ότι στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η νομική βάση για τα πολιτιστικά είναι ασαφής. Ευρωπαϊκή Ένωση, όμως, δεν μπορεί να υπάρξει ούτε να νοηθεί χωρίς την κουλτούρα των λαών της. Αυτή είναι το βάθρο και ο συνεκτικός ιστός της Ένωσης.

Το πλάτος και ο πλούτος του ευρωπαϊκού πολιτισμού, που είναι αρχαιότερος από τη διαίρεση της ηπείρου μας σε εθνικά κράτη, απορρέει από τις ομοιότητες όσο και από τις διαφορές των πολυάριθμων επιμέρους πολιτισμών που συνυπάρχουν. Η δύναμη του ευρωπαϊκού πολιτισμού έγκειται στο πλήθος των κέντρων του και τη συμπληρωματικότητά τους. Για μας τους Ευρωπαίους ο πλουραλισμός είναι η μοναδικότητα και το ειδοποιό στοιχείο της ιδιοσυστασίας μας και γι' αυτό τον σεβόμαστε, τον προστατεύουμε και τον προβάλλουμε.

Το ευρωπαϊκό πρόσωπο έχει συστατικά του στοιχεία την πολυμορφία, την πολυφωνία, την απεριόριστη διακίνηση των ιδεών. Οι πολιτιστικές μας πρωτεύουσες είναι ανοιχτές και δεν χαρακτηρίζονται από εσωστρέφεια. Επιδιώκουμε την επικοινωνία με τους άλλους πολιτισμούς και αποδεχόμαστε τις αξίες τους. Όπως ακριβώς περηφανεύεται ο Θουκυδίδης για την Αθήνα του 5^{ου} αιώνα, οι ανοιχτοί μας ορίζοντες μας επιτρέπουν να εμπλουτιζόμαστε με τα αγαθά των άλλων πολιτισμών, προσαρμόζοντάς τα στον δικό μας.

Ο θεσμός που σήμερα γιορτάζουμε είναι θεσμός όχι μόνον πολιτιστικός, αλλά και πολιτικός. Πολιτισμός και πολιτική έχουν κοινό σημείο αναφοράς τον άνθρωπο και την κοινωνία. Η ελευθερία του ατόμου, η ανταλλαγή των ιδεών, η κατανόηση της ιστορίας, η βελτίωση της ποιότητας ζωής, η καλλιέργεια της δημιουργικότητας είναι αιτήματα τόσο πολιτικά, όσο και πολιτιστικά.

Από την άλλη πλευρά, κάθε καλλιτεχνική πράξη είναι και μια πολιτική πράξη απελευθέρωσης του μέλλοντος. Η τέχνη, απόσταγμα του πνευματικού και συναισθηματικού πλούτου κάθε λαού, καταργεί τα σύνορα, ξεπερνά τους φραγμούς της γλώσσας και προσφέρει μια σίγουρη μορφή διαλόγου.

Έτσι η εγκαθίδρυση και η εδραίωση του θεσμού της πολιτιστικής πρωτεύουσας της Ευρώπης, η θεσμοθέτηση μιας άλλης μορφής επικοινωνίας από εκείνη που προβλέπουν συνθήκες και νομικοί κανόνες, πρέπει να θεωρηθεί ως επιβεβαίωση της εμπιστοσύνης των λαών της Ευρώπης στις αρχές, τη φιλοσοφία, τους νόμους και τις πνευματικές δυνάμεις που διέπουν την ευρωπαϊκή κοινωνία. Ως καταγραφή της θέλησης των λαών της Ευρώπης, μέσω του πολιτισμού, να στερεώσουν και να διευρύνουν την πολιτική τους συνεργασία. Να πορευτούν μαζί και να συναπαρτίζουν την Ενωμένη Ευρώπη των λαών και των ελεύθερων πολιτών. Είναι ο στόχος που προσφέρει όνειρο, σιγουριά και αισιοδοξία.

- II. Κλείνει ο πρώτος κύκλος του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης. Ενός θεσμού που αναδεικνύει τα κοινά χαρακτηριστικά αλλά και τα ξεχωριστά επιτεύγματα των πολιτισμών της Ευρώπης. Του θεσμού που αλλάζοντας κάθε χρόνο πόλη και χώρα διασφαλίζει την σύνθεση του πολυπρόσωπου Πολιτισμού της Ευρώπης.

Η επιλογή της Θεσσαλονίκης έχει συμβολική σημασία. Γιατί η Θεσσαλονίκη είναι πόλη του πολιτισμού, αλλά και πόλη των πολιτισμών.

Η Θεσσαλονίκη, που η ανάσα της αποπνέει πνευματικότητα, δημιουργικό οίστρο και φιλική διάθεση, είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα πόλης όπου, κατά καιρούς στους αιώνες της ιστορίας συγκατοίκησαν παραδόσεις και πολιτισμοί - και όχι μόνο ευρωπαϊκοί. Ήταν και έμεινε πάντοτε πόλη βαθύτατα ελληνική. Όμως οι γόνιμες επιρροές και οι αλληλεπιδράσεις είναι αυτές που πλάτυναν την ευαισθησία της και προσδιόρισαν την μοναδικότητα της ατμόσφαιράς της.

Είναι μια πόλη με ρίζες ελληνιστικές και βυζαντινές, μια πόλη δηλαδή που οι συντεταγμένες της έχουν καθοριστεί από πολιτισμούς που βίωναν τη διαλεκτική. Εδώ έχουν ζήσει μαζί, έχουν συνεργαστεί και έχουν αναπτύξει σχέσεις φιλίας και εμπιστοσύνης ομάδες ανθρώπων με διαφορετική καταγωγή, διαφορετική θρησκεία, διαφορετική γλώσσα, διαφορετικά ήθη. Η Θεσσαλονίκη είναι μια ελληνική πόλη του κόσμου, χτισμένη πάνω στην Εγνατία που ενώνει Ανατολή και Δύση, ένα γόνιμο σταυροδρόμι, ένας πλατύς ορίζοντας, ένας χώρος σύνθεσης, ανταλλαγών και επικοινωνίας. Η Θεσσαλονίκη είναι μια περίοπτη σηματοδότηση. Και είναι άξια της τιμής να ανακηρυχθεί Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης.

Είναι η πόλη με την έντονη πνευματική παράδοση και ζωή, με τον δυναμισμό αιώνων, με το ιδιαίτερο ύφος. Είναι μια πόλη που μπορεί να διατηρεί μια κλίμακα προσιτή στον άνθρωπο. Είναι μια πόλη στην ενδοχώρα και την περιφέρεια της οποίας γεννιούνται ρεύματα και ιδέες.

Η Θεσσαλονίκη είναι όμως και η πόλη της σύνθεσης, της συγχώνευσης των διαφορετικών κοινοτήτων, στάσεων ζωής και πνευματικών ρευμάτων.

Αυτή τη σύνθετη όψη της πόλης, τον πνευματικό δυναμισμό και την πολιτισμική πολυπροσωπία θελήσαμε να αναδείξουμε με τη δέσμη των έργων και εκδηλώσεων, που αποτελούν τη Θεσσαλονίκη 1997.

Θα σταθώ σε τρεις πτυχές τους:

Πρώτον.

Στις μέρες μας, ίσως καθαρότερα από ποτέ, έχει γίνει συνείδηση ότι ο πολιτισμός αγκαλιάζει όλες τις πτυχές της ζωής μας. Περιλαμβάνει τις καλές τέχνες και τις πνευματικές αναζητήσεις, ταυτόχρονα όμως αποτελεί συστατικό στοιχείο της καθημερινότητας. Είναι όλα εκείνα, μικρά και μεγάλα, ταπεινά και σπουδαία, που δίνουν νόημα στη ζωή μας. Εκδηλώνεται στη συμπεριφορά μας αλλά και στις σχέσεις που υφαίνουμε, στην εργασία αλλά και τον ελεύθερο χρόνο, στη διασκέδαση αλλά και στον μόχθο, στην απόλαυση ενός τοπίου αλλά και στην ποιότητα των συγκοινωνιών. Σχετίζεται με τον τρόπο που ζούμε, με την **ποιότητα ζωής**.

Η σύγχρονη αυτή αντίληψη για τον πολιτισμό συναντά μια βαθιά ριζωμένη πεποίθησή μας. Οτι η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός έχουν πάνω από όλα στόχους και μάλιστα ποιοτικούς. Η ευημερία δεν συναρτάται μόνο με τον αριθμό αυτοκινήτων ή τηλεοράσεων ανά κάτοικο. Έχει να κάνει με τις δυνατότητες, τις πραγματικές ευκαιρίες που έχει ο καθένας από εμάς για να δημιουργήσει, να επικοινωνήσει με τους άλλους, να συμμετάσχει σε όσα γίνονται γύρω του. Η επίπονη προσπάθεια, στην οποία πρέπει όλοι να αποδυθούμε στον χώρο της οικονομίας και της παραγωγής, δεν είναι αυτοσκοπός. Στοχεύει στο ευ ζην όλων και καθενός ξεχωριστά. Για εμάς ο πολιτισμός συνδέεται αναπόσπαστα με αξίες και με οράματα, όπως η δημοκρατία, ο σεβασμός της διαφορετικότητας, η αυτενέργεια, η δημιουργικότητα και η κοινωνικότητα, αλλά και με συγκεκριμένες παρεμβάσεις στις υποδομές.

Ειδικότερα στη Θεσσαλονίκη προχωρούμε σε έργα μεγάλης κλίμακας που επεμβαίνουν στον πολεοδομικό ιστό της πόλης και βελτιώνουν την καθημερινή ζωή των κατοίκων, όπως είναι τα έργα στο λιμάνι ή στους δήμους της Δυτικής Θεσσαλονίκης. Προχωρούμε σε έργα πολιτιστικής υποδομής, όπως είναι η ανακατασκευή του Βασιλικού Θεάτρου και της Μονής των Λαζαριστών, η ανακαίνιση του Ολύμπιον και του Θεάτρου Μακεδονικών Σπουδών, η διαμόρφωση της ΥΦΑΝΕΤ, το ανοικτό Θέατρο στο Νταμάρι του Σείχ Σουμ, τα αναστηλωτικά έργα και οι παρεμβάσεις που αποσκοπούν στην ανάδειξη της αρχαίας και της βυζαντινής φυσιογνωμίας της πόλης. Προγραμματίσαμε 233 βασικά έργα που χρηματοδοτούνται με 80 δισεκατομμύρια δραχμές. Πρόκειται για ένα πολεοδομικό και κτιριολογικό πρόγραμμα που αλλάζει τη μορφή της πόλης, για να παίξει τον πρωταγωνιστικό της ρόλο στην Ελλάδα, στα Βαλκάνια, στην Ανατολική Μεσόγειο και στις παραεξείνιες χώρες. Για να παίξει τον ρόλο της πολιτιστικής μητρόπολης και μετά την 1η Ιανουαρίου 1998.

Η απλότητα της μικρής κλίμακας, η αβίαστη κοινωνικότητα είναι στοιχεία της ιδιαίτερης γοητείας της Θεσσαλονίκης. Στοιχεία που οδηγούν στην αποκέντρωση των εκδηλώσεων, τη διάχυσή τους σε ολόκληρη την πόλη - ακόμα και σε χώρους, που σε πρώτη ματιά, δεν προσφέρονται για εκδηλώσεις πολιτισμού. Στοιχεία που εμπνέουν θεσμούς και προτάσεις όπως τα Εντευκτήρια, που ανοίγουν κυρίως στις υποβαθμισμένες περιοχές, όπως τα Καλλιτεχνικά Εργαστήρια, όπως οι Δρόμοι του Κρασιού σε αμπελουργικές ζώνες της Μακεδονίας.

Δεύτερον.

Ο πολιτισμός ταυτίζεται με τη **δημιουργία**, την αισθητική και πνευματική αναζήτηση, τη ψυχαγωγία. Η τόνωση και η ανάδειξη της σύγχρονης δημιουργίας είναι ένας από τους κύριους στόχους της Θεσσαλονίκης 1997.

Το πλούσιο φάσμα των εκδηλώσεων που θα ξεδιπλωθεί στη διάρκεια του 1997 διαπνέεται από ζωντάνια και ποιότητα. Οι οργανωτές έχουν ετοιμάσει ένα πρόγραμμα με πολλές εκδηλώσεις Ευρωπαίων ή Ελλήνων δημιουργών, καλλιτεχνών από τη Θεσσαλονίκη και την υπόλοιπη χώρα. Εκδηλώσεις που, κινούνται σε ένα ευρύτατο φάσμα, από τις παραδοσιακές μορφές έκφρασης έως τις σύγχρονες πειραματικές μορφές της τέχνης.

Καταβλήθηκε παράλληλα ιδιαίτερη προσπάθεια οι μετακλήσεις μεγάλων ξένων δημιουργών να συνδυασθούν με τη συμμετοχή τους σε σεμινάρια ή ειδικά εργαστήρια να ενταχθούν σε μια παιδευτική διαδικασία.

Και όχι μόνο αυτό: δημιουργούμε μια σειρά από νέους θεσμούς, που θα στηρίζουν πιο μόνιμα τους δημιουργούς του σήμερα αλλά και του αύριο. Δίπλα στο Κρατικό Θέατρο Βόρειας Ελλάδας, την Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, το Φεστιβάλ Κινηματογράφου δημιουργούνται θεσμοί όπως ο Θεατρικός Κύκλος, η Λογοτεχνική Λέσχη, το Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινού Πολιτισμού, το Πολιτιστικό Κέντρο Δυτικής Θεσσαλονίκης. Δίπλα στα υφιστάμενα μουσεία δημιουργούνται νέα, όπως το Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, το Μουσείο Ντιζάιν, το Μουσείο Φωτογραφίας, το Μουσείο Κινηματογράφου κλπ.

Η πολιτιστική δημιουργία όμως έχει ανάγκη από πολλούς πρωταγωνιστές. Ο δημιουργός, ο πνευματικός άνθρωπος, ο καλλιτέχνης έχουν ανάγκη από ερεθίσματα, από στήριξη, από ενθάρρυνση, από διάλογο, από κριτική. Η δημιουργία δεν είναι υπόθεση μόνο κάποιων δημιουργών που ενισχύονται από την πολιτεία, πλαισιώνονται από θεσμούς, βιβλιοθήκες, μουσεία, υποδομές. Και η εποχή μας μπορεί να παρέχει τεχνολογικά μέσα και άλλες ευκολίες, συγχρόνως όμως διαμορφώνει και ένα κλίμα καταναλωτισμού και ακρισίας, μία ατμόσφαιρα ισοπέδωσης και πλήξης. Παρεμποδίζεται έτσι η επικοινωνία των δημιουργών με το κοινό

τους, αποδυναμώνεται η δημιουργικότητα. Δεν αρκεί ο Οργανισμός Πολιτιστική Πρωτεύουσα σήμερα, κάποιος άλλος αύριο, να οργανώνουν εκδηλώσεις και να ανεγείρουν κτίρια. Οι εκδηλώσεις αυτές πρέπει να αγκαλιαστούν από όλους, πρέπει να συζητηθούν, να επικριθούν, να ενταχθούν στη ζωή μας, να εμπνεύσουν. Η απαίτηση της κοινωνίας για ακτινοβόλο πολιτισμό είναι συνυφασμένη με την ευθύνη της κοινωνίας απέναντι στην πολιτιστική δημιουργία, με την ευθύνη κυρίως εκείνων που διαμορφώνουν πρότυπα και αισθητικές προτιμήσεις. Ο ρόλος των μέσων μαζικής επικοινωνίας είναι καταλυτικός. Πρέπει να συνδράμουν, ν' αναδείξουν, ν' ανυψώσουν.

Τρίτον.

Η παράδοση της Θεσσαλονίκης είναι μέρος της παράδοσης όλων μας. Η Θεσσαλονίκη είναι μια πόλη με ζωντανό παρελθόν, με ιστορία πλούσια σε επιμειξίες, με μνήμες που ανάγονται στο παρελθόν όχι μόνο των Ελλήνων, αλλά και των άλλων λαών της Βαλκανικής, της Μεσογείου ή και της Ευρώπης. Οι εκδηλώσεις της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας μας δίνουν την ευκαιρία να αναζητήσουμε και να φωτίσουμε πλευρές της ταυτότητάς μας που έχουμε λησμονήσει ή παραγνωρίσει. Η επαφή με την παράδοση είναι άσκηση αυτογνωσίας, πηγή έμπνευσης, ερέθισμα για δημιουργία. Κορυφαία στιγμή αυτής της προσέγγισης είναι η έκθεση των θησαυρών και των κειμηλίων του Αγίου Όρους, μια έκθεση που δεν έχει προηγούμενο.

Η παράδοση της Θεσσαλονίκης, αποτελεί ζωντανή πραγματικότητα που μας αγγίζει και μας αφορά. Η δημιουργική διατήρηση και μετάδοση των αξιών που εμπεριέχονται στην κληρονομιά του παρελθόντος είναι κάτι που οφείλουμε στους προγόνους μας, αλλά και στους εαυτούς μας και τις μέλλουσες γενιές.

Συνολικά για τις εκδηλώσεις και τους θεσμούς της Θεσσαλονίκης διαθέτουμε πόρους που φθάνουν τα 100 δισεκατομμύρια δραχμές. Το ποσό αυτό ξεπερνά τον προϋπολογισμό κάθε προηγούμενης διοργάνωσης. Δεν διεκδικούμε ούτε την ιδιότητα του πλουσιότερου κράτους της Ευρώπης ούτε τον χαρακτηρισμό του πιο γενναιόδωρου κράτους προς τον πολιτισμό. Η επιλογή μας αυτή ήταν συνειδητή: αποφασίσαμε τη γενναία χρηματοδότηση, επειδή πιστεύουμε ότι έφθασε η ώρα της Θεσσαλονίκης.

III. Πιστεύουμε στο πολιτισμικό μέλλον της Ευρώπης, γιατί πιστεύουμε ότι πρέπει να αξιοποιήσουμε τον πολιτισμό που μας ενώνει όλους, σε πείσμα ή - ίσως - λόγω των διαφορών και της πολυμορφίας μας.

Στον πατέρα της Ενωμένης Ευρώπης, τον Ζαν Μονέ, αποδίδεται ο ισχυρισμός ότι αν μπορούσε να ξαναρχίσει την ευρωπαϊκή ενοποίηση, θα ξεκινούσε από τον πολιτισμό. Το ερώτημα που τίθεται όμως είναι αν μία τέτοια προσπάθεια θα χρειαζόταν. Οι πολιτισμικές παραδόσεις στις οποίες ανήκουν οι χώρες που συναποτελούν την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ίσως διαφορετικές. Εντούτοις οι διαφορές αυτές δεν μπορούν να συσκοτίσουν βασικά κοινά σημεία αναφοράς, συγκεκριμένες κοινές θεμελιώδεις αξίες και αρχές. Στο πολιτισμικό πεδίο οι πορείες των λαών της Ευρώπης μέχρι ένα σημείο συγκλίνουν. Οι θεμελιώδεις αξίες και αρχές, προϊόντα μιας μακράς ιστορικής εξέλιξης και όσμωσης, διαμορφώνουν μια κοινή γλώσσα, ένα κοινό πεδίο συζήτησης, ένα πεδίο όπου με βάση π.χ. τα ατομικά δικαιώματα οι πολίτες αλλά και οι λαοί της Ευρώπης σέβονται ο ένας τη διαφορά και την ιδιαιτερότητα του άλλου.

Για πολλούς αιώνες στη Θεσσαλονίκη συμβίωσαν σε ένα κλίμα ανεκτικότητας, όχι πάντα αδιατάρακτης, πολλές φυλές, διαφορετικές κοινότητες, αντίπαλα θρησκευτικά ρεύματα.

Το στοίχημα που τίθεται σε όλους τους λαούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης σήμερα, σε μία εποχή που ενισχύονται οι μισαλλοδοξίες και οι φανατισμοί είναι: Πώς θα εναρμονισθεί το αίτημα σεβασμού των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων κάθε χώρας, κάθε λαού, κάθε παράδοσης με την ανάγκη διαλόγου και συμπόρευσης, με την ανάγκη αλληλεγγύης και δημιουργικής συνεργασίας; Εμείς πιστεύουμε ότι μπορούμε να το πετύχουμε και δουλεύουμε στην κατεύθυνση αυτή.

Υπάρχει όμως και μια δεύτερη, πιο οικουμενική, πλευρά της ιστορίας της Θεσσαλονίκης που μας αφορά.

Η Θεσσαλονίκη αποτέλεσε στην μακρά ιστορία της, λόγω της θέσης της, μία πόλη-αναφορά για όλη την Βαλκανική. Αυτό τον ρόλο διεκδικεί και στις ημέρες μας λόγω της οικονομικής της ανάπτυξης, των οικονομικών της δραστηριοτήτων, του λιμανιού της, της πολιτιστικής της ακτινοβολίας.

Από το παρελθόν και το παρόν της πόλης αυτής αναδύεται η πρόταση για ένα μέλλον απαλλαγμένο από αγκυλώσεις και προκαταλήψεις, στηριγμένο σε όλα αυτά τα κοινά στοιχεία, που ενώνουν τους λαούς της νοτιοανατολικής Ευρώπης και, ιδίως, της σπαρασσόμενης από έριδες Βαλκανικής.

Ένα από τα σημαντικά πολιτικά γεγονότα της Θεσσαλονίκης-Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης 1997 είναι η ανάδειξη του κοινού πολιτιστικού μέλλοντος στα Βαλκάνια με την δημιουργία του Βαλκανικού Πολιτιστικού Δικτύου Πόλεων και Τεχνών. Στόχος μας είναι στο Δίκτυο αυτό να διασταυρώνονται τα πολιτιστικά δίκτυα όλων των βαλκανικών χωρών.

Σήμερα βρίσκονται εδώ Υπουργοί Πολιτισμού των Μεσογειακών χωρών και των χωρών του Εύξεινου Πόντου. Προοπτική μας είναι να αξιοποιηθούν οι ευκαιρίες που προσφέρει η ευρωμεσογειακή συνεργασία και η παραευξείνια συνεργασία. Να βρεθούν και να επιδιωχθούν οι κοινοί στόχοι όλων των χωρών που βρίσκονται γύρω από αυτές τις δύο θάλασσες, την Μεσόγειο και τον Εύξεινο Πόντο, γύρω από αυτές τις υδάτινες λεκάνες που γέννησαν μερικούς από τους μεγαλύτερους πολιτισμούς του κόσμου.

Για την Ελλάδα η "Θεσσαλονίκη 1997" είναι μία ευκαιρία να προτείνουμε στην Ευρώπη, στην ευρύτερη περιοχή μας, σ' όλη τη διεθνή Κοινότητα τον πολιτισμό ως οπτική γωνία των διεθνών σχέσεων. Βάση, άλλωστε, του πολιτισμού είναι ο σεβασμός του άλλου, η συνεργασία μαζί του, άρα και η τήρηση των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου, η προαγωγή της ειρήνης και της σταθερότητας, η συνεργασία μεταξύ των λαών.

Ο πολιτισμός δεν είναι μία πρόσθετη και δευτερεύουσα πτυχή των διεθνών σχέσεων, αλλά μία συνολική και περιεκτική θεώρηση του κόσμου.

Αυτό είναι το μήνυμα της Θεσσαλονίκης, αυτό είναι το μήνυμα της Ελλάδος.